

УДК 343.36.222 (477+4)

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.4.24>**І. О. Харь**

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувачка відділом аспірантури та докторантури
Київського інституту інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»
<https://orcid.org/0000-0002-7676-8273>

С. М. Тимченко

доктор історичних наук, кандидат юридичних наук, професор,
професор Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО Ч. 1 СТАТТІ 384 КК

У статті розглядаються ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК. Авторка приділяє увагу обов'язковим ознакам об'єктивної сторони цього складу діяння та наголошує на важливості встановлення обов'язкових ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу що має й практичне значення.

У даній роботі науковицею розкривається зовнішня сторона кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК та аналізується юридична література з цього приводу. На підставі напрямків дослідження зовнішньої сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК, та з урахуванням недоліків, які зустрічаються в теорії кримінального права та аналізі об'єктивної сторони кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу і необхідності меж дослідження, авторкою пропонується у найбільш загальній формі визначення зовнішньої сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК.

Крім того, науковицею розглядаються існуючі погляди стосовно об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК, у їх різноманітному спектрі, а також авторка припускається дискусії та полемізує з авторами різних точок зору на цю проблематику.

Ключові слова: об'єктивна сторона, ознаки об'єктивної сторони, встановлення обов'язкових ознак об'єктивної сторони, факультативні ознаки об'єктивної сторони, кримінальне правопорушення, введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, зовнішня сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК.

Постановка проблеми. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення як загально-теоретична і практична проблема, грає істотну роль при кваліфікації кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, тому означена проблема потребує подальшого поглибленого дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить, що проблемі об'єктивної сторони кримінального правопорушення присвячені роботи А.М. Бойко, А.С. Беніцького, В.К. Матвійчука, Р.М. Шехавцова, В.І. Тютюгіна та ін. Проте, до цього часу відсутнє комплексне дослідження об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК України.

Формулювання цілі статті. Цілі дослідження цієї статті можна визначити як такі:

– дослідити об'єктивну сторону кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ч. 1 ст. 384 КК України);

– провести критичний аналіз існуючих поглядів на об'єктивну сторону кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ч. 1 ст. 384 КК України).

Викладення основного матеріалу. Як свідчить аналіз джерел з кримінального права, питання об'єктивної сторони кримінального правопорушення як загально-теоретичній і практичній проблемі, присвячена значна кількість наукових праць [1, с. 81; 2, с. 106–141; 3, с. 189–211;

4, с. 95–100; 5, с. 62–64]. Зазначене вище полегшує наші спроможності в дослідженні об'єктивної сторони кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. У той же час слід звернути увагу на теоретичні дослідження В.К. Матвійчука, де він «до об'єктивної сторони складу кримінальних правопорушень відносить такі ознаки: діяння (дія або бездіяльність), наслідки вчинення діяння, необхідний причинний зв'язок між діянням та наслідками, що настає, місце, час, спосіб вчинення кримінального правопорушення, знаряддя, засоби, обстановка вчинення діяння та джерело вчинення кримінального правопорушення» [6, с. 213–214]. У контексті зазначеного вище слід погодитися з твердженням, яке має місце в юридичній літературі, що «об'єктивна сторона – це зовнішня сторона діяння, яка виражається у вчиненні передбаченого КК України діяння (дії чи бездіяльності), яке спричиняє або створює небезпеку спричинення суспільно небезпечних наслідків, а також характеризується наявністю необхідного причинного зв'язку між діянням і наслідком, що настав, часом, місцем обстановкою, способом, знаряддями і засобами та джерелом вчинення злочину» [5, с. 62–63]. Не можна заперечувати позицію, що «в ознаках об'єктивної сторони кримінального правопорушення виявляються як фактичні, так і соціальні властивості кримінального правопорушення, насамперед його суспільна небезпечність. Ті ознаки об'єктивної сторони діяння, які властиві всім кримінальним правопорушенням, вивчаються Загальною частиною кримінального права, а ті індивідуальні ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення, які властиві вже конкретному діянню – Особливою частиною» [5, с. 63]. Слід погодитися з думкою, яка має місце в юридичній літературі, що «усі ознаки, які утворюють об'єктивну сторону злочину, в науці кримінального права прийнято поділяти на обов'язкові та факультативні. До обов'язкових ознак об'єктивної сторони складу злочину належать діяння (у формі дії або бездіяльності). Без конкретного акту суспільно небезпечної поведінки людини взагалі не може бути вчинений жоден злочин» [5, с. 63]. Крім того, слід сприйняти позицію, що «факультативні – це такі ознаки, які є необхідними лише для окремих конкретних складів злочинів. До них відносяться: суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок між суспільно небезпечними діяннями і суспільно небезпечними наслідками, місце, час, спосіб,

засоби, знаряддя, обстановка та джерело вчинення злочину. В одних випадках ці ознаки знаходяться за межами складу, в інших – на них вказано у законі як на основні або кваліфікуючі ознаки» [5, с. 63].

Ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК в загальних рисах відтворено в цьому законі. Як обов'язкові ознаки об'єктивної сторони цього складу злочину, є наступні: дії, обстановка вчинення кримінального правопорушення. Встановлення обов'язкових ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу має важливе не тільки наукове, але й практичне значення.

Зовнішня сторона кримінального правопорушення, передбачено ст. 384 КК, як свідчить аналіз юридичної літератури, до цього часу не знайшла свого достатнього дослідження, вона надто складна, має багатоаспектний характер та істотні дискусійні в юридичному плані моменти, які так чи інакше впливають на практику застосування норм, передбачених цією статтею, і законотворчу діяльність та теорію кримінального права.

Значна кількість понять і положень які використовують автори в своїх працях для з'ясування обов'язкових ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384 КК) викликані наступними причинами: 1) це намагання при аналізі об'єктивної сторони цього складу кримінального правопорушення та її науковому обґрунтуванні механічного перенесення заборон чи прав з інших законодавчих актів; 2) це уникнення аналізу об'єктивної сторони зазначеного кримінального правопорушення, а натомість тяжіння до тлумачення форм та видів вчинення цього кримінального правопорушення; 3) це відсутність в роботах, які стосуються цієї теми, роз'яснення термінології на належному рівні; 4) тяжіння коментування відповідно до законодавства, яке відійшло в минуле (це викликано відсутністю праць дослідження витоків та генезису цієї проблеми).

Таким чином завдання нашого дослідження в межах, визначених цією статтею, полягає в тому, щоб як найповніше: а) врахувати позитивні моменти, що стосуються розкриття ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення введення в обману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384 КК), послідовно їх визначити і обґрунтувати; б) користуючись

загальними поняттями об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення визначити повну сутність обов'язкових ознак об'єктивної сторони, що характеризують зовнішні прояви досліджуваного діяння; в) здійснити кваліфікацію діянь, передбачених ст. 384 КК, за ознаками об'єктивної сторони цього складу кримінального правопорушення.

Здійснений нами аналіз окреслює межі подальшого дослідження, але на наше переконання, є недостатнім для повного усвідомлення ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК. Це дає нам підстави стосовно означеної проблеми додатково ще з'ясувати: 1) термінологію, яку використовує законодавець у диспозиції ч. 1 ст. 384 КК; 2) термінологію, якою користуються автори наявних на сьогодні публікацій, як вони її пояснюють та як вона співвідноситься з чинним КК України, а також і судовою практикою; 3) погляди в джерелах кримінального права на поняття об'єктивної сторони цього діяння. Так, до «органу, що здійснює досудове розслідування згідно п. 4 ч. 1 ст. 3 КПК відносяться «дізнання – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків; дізнавач – службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу Бюро економічної безпеки України, органу Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, у випадках, установлених цим Кодексом, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків» [7]. Натомість п. 5 ч. 1 ст. 3 зазначається, що «досудове розслідування – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотання про закриття кримінального провадження» [7]. Крім того, згідно з п. 6 ч. 1 ст. 3 цього кодексу зазначається, що «досудове слідство – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів» [7]. Також у п. 7 ч. 1 ст. 3 є припис, що «Закон України про кримінальну відпові-

дальність – законодавчий акт України, який встановлює кримінальну відповідальність» [7]. За п. 7.1 ч. 1 ст. 3 цього закону, зазначається, що «керівник органу дізнання – начальник підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу Бюро економічної безпеки України, органу Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, а в разі відсутності підрозділу дізнання – керівник органу досудового розслідування» [7]. У відповідності з п. 8 ч. 1 ст. 3 існує припис, що «керівник органу досудового розслідування – начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу Національної поліції, органу безпеки та заступники зазначених посадових осіб, які діють у межах своїх повноважень, перший заступник або заступник Директора Державного бюро розслідувань, заступник директора територіального управління Державного бюро розслідувань, керівник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу органу Державного бюро розслідувань, керівник Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів органу Бюро економічної безпеки України, керівник Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, а також заступники зазначених посадових осіб, які діють у межах своїх повноважень» [7]. Згідно п. 17 ч. 1 ст. 3 цього Закону зазначається, що «слідчий – службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, органу Державного бюро розслідувань, органу Бюро економічної безпеки України, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень» [7]. Крім того у п. 24 ч. 1 ст. 3 є припис, що «судове провадження – кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також за нововиявленими або виключними обставинами» [7]. Інші терміни, зокрема «Вища рада правосуддя», «тимчасова слідча комісія ВРУ» ми позначимо, виходячи з відповідних законів. Так, згідно ч. 1 ст. 1 Закону України від 31.12.2016 р. № 1798-VIII

«Про Вищу раду правосуддя» зазначається, що «Вища рада правосуддя є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування добросовісного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів...» [8]. Стосовно тимчасової слідчої комісії та спеціальної тимчасової комісії Верховної Рада України ми це питання розглядали раніше.

Настала черга розглянути існуючі погляди стосовно об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК, які характеризуються різноманітністю: 1. А.М. Бойко заявляє, що «об'єктивна сторона злочину полягає у: 1) завідомо неправдивому показанні свідка чи потерпілого; 2) завідомо неправдивому висновку експерта; 3) завідомо неправдивому звіті оцінювача про оцінку майна; 4) завідомо неправильному перекладі» [9, с. 1119]. На переконання цього науковця «обов'язковими ознаками об'єктивної сторони злочину є обстановка і час його вчинення. Вказані дії, крім звіту оцінювача, можуть вчинятися лише під час проведення дізнання, досудового слідства, здійснення виконавчого провадження або проведення розслідування тимчасовою слідчою чи тимчасовою спец. комісією ВР або в суді; а звіт оцінювача – під час здійснення виконавчого провадження» [9, с. 1119]. 2. А.С. Беніцький та Р.М. Шехавцов переконували, що «об'єктивна сторона злочину: 1) завідомо неправдиве показання свідка чи потерпілого – це будь-яка інформація, що не відповідає дійсності (тобто недостовірна), що обставини, які мають значення для кримінального провадження, що фіксуються технічними засобами у відповідному документі: (протокол допиту або одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб), яка була дана свідком або потерпілим); 2) завідомо неправдивий висновок експерта – під час провадження дізнання, досудового слідства, здійснення виконавчого провадження або проведення розслідування тимчасовою слідчою чи спеціальною тимчасовою слідчою комісією ВРУ або в суді (це перекручення фактичних даних і відомостей особою, обізнаною щодо певної галузі науки, техніки чи інших спеціальних знань, що призвело до недостовірних відповідей на постав-

лені уповноваженою особою перед експертом питання); 3) завідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку майна під час здійснення виконавчого провадження (це будь-яка інформація, що не відповідає дійсності (тобто недостовірна), про вартість майна, яка міститься у звіті про оцінку майна (акті оцінки майна) або звіт, який був зроблений оцінювачем без дотримання відповідних нормативно-правових актів з оцінки майна, зазначених у ст. 9 Закону «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р.; 4) завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем у таких саме випадках (це перекручення змісту питань, відомостей чи показів учасників процесу, документів або іншої інформації, що знаходиться в матеріалах справи, яку особа перекладає» [10, с. 686–687]. 3. В.І. Тютюгін запевняє, що «склад злочину, передбаченого ст. 384 КК, є формальним, а його об'єктивна сторона полягає в одній з таких дій: а) неправдиві показання свідка чи потерпілого; б) неправдивий висновок експерта; в) неправильний переклад, здійснений перекладачем. Злочин вважається закінченим із моменту вчинення будь-якої з цих дій» [11, с. 1108].

Крім того, цей же автор, продовжуючи розкривати об'єктивну сторону цього кримінального правопорушення, повідомляє, що «відповідальність за ст. 384 настає, якщо показання, висновок чи переклад є неправдивими, тобто такими, які повністю або хоча б частково не відповідають дійсності, неправдиві показання свідка... чи потерпілого полягають у повідомленні недостовірних відомостей про факти та обставини, що мають значення для справи. Висновок експерта є неправдивим, якщо в ньому невірно викладений хід дослідження, зроблені завідомо неправильні висновки, перекручені певні факти та обставини. Неправдивий переклад означає неправильну передачу тих показань, документів або інших матеріалів (наприклад, жестів і міміки глухонімих), що підлягають перекладу» [11, с. 1108]. Також В.І. Тютюгін особливу увагу звертає на те, що «відповідальність за ст. 384 КК настає лише за наявності таких умов: по-перше, злочин може бути вчинений лише шляхом активної поведінки – дії бо для його об'єктивної сторони необхідно, щоб свідок чи потерпілий – у своїх показаннях, експерт – у висновку, а перекладач – у перекладі діяли певним чином – повідомляли неправдиві відомості, які стосуються тих чи інших обставин справи. Невчинення таких дій (неповідомлення

відомостей), тобто невиконання цими особами покладених на них обов'язків (бездіяльність), що виявляється в повному чи частковому замовчуванні фактів та обставин у показаннях, висновку чи перекладі, не може кваліфікуватися за ст. 384, бо є однією з форм відмови від давання показань (за ч. 1 ст. 385); по-друге, зазначені в ст. 384 КК злочинні дії свідка, потерпілого, експерта чи перекладача повинні бути вчинені у певній обстановці – при провадженні дізнання, досудового слідства та судочинства з кримінальних або цивільних справ, а також під час розслідування тимчасової слідчої чи тимчасової спеціальної комісії ВРУ (ст. 84 Конституції України). При цьому слід урахувати, що в сферу правосуддя (у широкому розумінні) закон включає і діяльність, яка пов'язана з виконанням функцій цих органів. Тому експерт і перекладач попереджаються про відповідальність за завідомо неправдивий висновок чи переклад не тільки на стадії дізнання, досудового слідства чи судочинства, ай тоді, коли беруть участь у виконавчому провадженні (ст. ст. 14, 45 закону України «Про виконавче провадження»); по-третє, відповідальність за ст. 384 КК можлива, якщо свідка, потерпілого, експерта та перекладача в установленому законом процесуальному порядку було попереджено про кримінальну відповідальність за давання неправдивих показань (ст. ст. 167, 171, 302 КПК, ст. 5 ЦПК), неправдивий висновок (ст. ст. 196, 205, 53 ЦПК) або неправдивий переклад (ст. ст. 128, 285 КПК, 55 ЦПК) Відсутність такого попередження і належного процесуального його оформлення виключають відповідальність за ст. 384 КК» [11, с. 1008–1009]. У подальшому В.І. Тютюгін, досліджуючи об'єктивну сторону складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК, децю уточнює попередні положення з посиланням на нормативну базу та заявляє, що «Об'єктивна сторона злочину за ст. 384 КК характеризується активною поведінкою – діями, які виявляються в: а) неправдивих показаннях свідка чи потерпілого; б) неправдивому висновку експерта; в) неправдивому звіті оцінювача про оцінку майна; г) неправильному перекладі, зробленому перекладачем» [12, с. 878].

Висновки. На підставі напрямків дослідження зовнішньої сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК, які нами задекларовані, а також з урахуванням недоліків, які зустрічаються в теорії кримінального права та аналізі об'єктивної сторони кри-

мінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу і необхідності меж дослідження, пропонуємо у найбільш загальній формі визначення зовнішньої сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу характеризується активними діями, які мають місце у визначених об'єктивних умовах, тобто у відповідній обстановці, та способом указанного діяння – як введення в оману суду або іншого уповноваженого органу.

Список використаної літератури:

1. Бажанов М.И. Объективная сторона преступления. Уголовное право УССР. Общая часть: Учебник [Ю.В. Александров, А.Ш. Якупов, М.И. Бажанов и др.]; под ред. В.В. Сташиса, А.Ш. Якупова. Київ : Изд-во «Вища школа», 1984. С. 81–97.
2. Бурчак Ф.Г., Фесенко Е.В. Объективная сторона преступления. Уголовное право Украинской ССР на современном этапе: Общая часть; отв. ред. А.Я. Светлов, В.В. Сташис. Київ : Наукова думка, 1985. 448 с.
3. Коржанський М.Й. Об'єктивна сторона злочину. Кримінальне право і законодавство України : Загальна частина : Курс лекцій / За ред. М.Й. Коржанського. Київ : Атіка, 2001. С. 189–211.
4. Кримінальне право України. Загальна частина. Практикум : навчальний посібник / Ю.В. Нікітін, В.А. Мисливий, В.К. Матвійчук т. ін. за ред. В.В. Топчія, Г.В. Дідківської, Е.В. Катеринчук. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. 932 с.
5. Матвійчук В.К., Харь І.О. Об'єктивна сторона злочину. Кримінальне право України. Загальна частина : Практикум : навчальний посібник / І.П. Козаченко, О.М. Костенко, В.К. Матвійчук, І.О. Харь та ін. К. : КНТ, 2006. С. 62–64.
6. Матвійчук В.К. Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) : монографія. Київ : Азимут–Україна, 2005. 464 с.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 № 4651-VI. URL: <http://surl.li/navm>
8. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII. URL : <http://surl.li/azzbr>
9. Бойко А.М. Коментар до ст. 384 КК України. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України ; за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К. : Юридична думка, 2012. С. 1119–1120.
10. Беніцький А.С., канд. юрид. наук, Шехавцов Р.М. Злочини проти правосуддя. Кри-

- мінальне право (Особлива частина) : підручник ; за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. [2-ге вид.]. К. : «ВД» Дакор», 2013. С. 671–709.
11. Тютюгін В.І. Коментар до ст. 384 КК. Кримінальний кодекс України : Науково-практичний коментар / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін. За заг. ред. В.Т. Маляренка, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Видання третє. Х. : ТОВ «Одіссей», 2006. С. 1007–1010. (1152 с.).
12. Тютюгін В.І. Коментар до ст. 384 КК. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 2 : Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна; [2-ге вид., допов.] Харків : Право, 2013. С. 876–879.
-

Khar I. O., Tymchenko S. M. Objective side of the criminal offence under Part 1 of Article 384 of the Criminal Code

The article examines the features of the objective side of the criminal offence under Part 1 of Article 384 of the CC of Ukraine. The author pays attention to the mandatory features of the objective side of this offence and emphasises the importance of establishing the mandatory features of the objective side of the criminal offence of misleading a court or other authorised body, which is also of practical importance.

In this work, the author reveals the external aspect of the criminal offence under Part 1 of Article 384 of the CC and analyses the legal literature on this issue. Based on the areas of study of the external side of the criminal offence under Art. 384 of the CC, and taking into account the shortcomings encountered in the theory of criminal law and the analysis of the objective side of the criminal offence of misleading a court or other authorized body and the need for research limits, the author proposes to define the external side of the criminal offence under Art. 384 of the CC in the most general form.

In addition, the author examines the existing views on the objective side of the criminal offence under Part 1 of Article 384 of the CC in their diverse spectrum, and also the author engages in a discussion and polemics with the authors of different points of view on this issue.

Key words: *objective side, signs of the objective side, establishment of mandatory signs of the objective side, optional signs of the objective side, criminal offence, misleading a court or other authorised body, external side of the criminal offence under Article 384 of the CC.*